

Jan Plestenjak | Lučka

Zarje se še niso nasmehnile in Blegaš in Ratitovec sta še svetlo mežikala na ravni pod seboj, ko je v Žabnici zazvonilo; sprva nekam plašno, tiho in sunkoma, potem pa mehko in razposajeno, ko se je oglasil še desni tovariš. Domenila sta se in jela pritrkavati, da je na vasi vse osupnilo. Gospodarji so spregli in priklenili živinčeta, gospodinje so begale iz hleva v vežo in iz veže v kamro, dekletke so pokladale živini, ki je začudeno gledala, zakaj se danes tako mudi, ko je še skoraj dan. Še psi so potihnili in se potulili v svojih kočurah; zvonjenje, ki jih je drugače ščegetalo in zbadalo po ušesih, jim je bilo danes prečudno slavnostno.

»Pohiti se, pohiti!« je zarenčal Jerga hlapcu, ki se je obiral.

»Ne klobeštraj, kot bi stópe gonila!« se je jezila Miklavževka, ker se Agata ni mogla izmotati iz hleva.

Nas je bilo takrat pet in rekli so, da smo zalegli za deset. Če se nismo podili po travnikih, smo brozgali po potoku, delali jezera, spuščali ladje in čolne ali smo se pa skrivali po skednjih in po drevju, bili v napoto starim ženicam in v nadlego psom, za žalost materi in skrb očetu, ki se je takrat mučil za kruh tam daleč nekje pri knapih. Nam se je to neznanško daleč zdelo in, ko smo zanj vsak večer molili, se nam je tako zasmilil, da smo še v sanjah jokali.

»Mama, že zvoni!« smo tisti večer pridirjali domov in čudno mehko nam je bilo v dušah. Zdelo se nam je, da je to zvonjenje nekaj posebnega, nekaj svetega in zdelo se nam je celo, da je v to zvonjenje zamaknjeno drevje, da so vanj zaverovane hiše; nikjer se ni nič premaknilo, še lastovke so nepremično čepele na žicah in poslušale in vrabci so se poskrili v mejah.

»Zvoni, zvoni!« je zatrjevala mati in obraz ji je bil prazničen in vsa gibčna je bila in mlada. Po hiši je bilo pospravljeno kot za veliki teden in na oknih so rože kar vidno odpirale svoje čaše in srebale opoj, ki se je tedaj razlival po naši pokrajini.

»Kar hitro, šmarnice se začno!« nam je ukazala, nas segnala k vodnjaku in nas umila. Drli smo se drugače na vse pretege, voda nas je kar rezala, tisti večer pa smo tiho prenašali, voda se nam je zdela gorka in materina roka celo vroča.

V kotu, koder so bile o božiču postavljene jaslice, se je blestel majnik. Prečudežna lurška Mati božja, vsa v belo oblečena, je stala med rožami, ki jih je mati tisti dan nabrala, ne da bi mi videli in vedeli. Razločno sem opazil marjetice, volovske oči, travniške sončnice, vse še nekam v popju, rumene lilije iz Gabrovice in Marijine šolnčke. Bel trak je obkrožal majnik in se zavezoval nad Marijo v pentljo, ki jo je znala tako mehko in lepo zaviti le mati. Pred Marijo je že stala steklena, čisto zelena čaša in v njej olje. »Le kdaj in kje jo je kupila?« me je mučila

misel. Vse sem prebrskal po hiši in še v materino skrinjo sem se večkrat vtihotapil, pa čaše nikjer nisem videl.

Na vsa okna je obesila mati oprana zagrinjala, umila šipe in javorjeva miza je bila bela ko o božiču ali veliki noči.

»Pa pojdimo!« je ukazala, prižgala lučko, potegnila zagrinjala čez okna, da nam je bilo v dremavi svetlobi tesno in sladko obenem.

»Oče naš...« in spet: »Še za očeta, da bi mu Kraljica majniška ohranila zdravje in srečo: Oče naš...« Molila je tiho in glas se ji je čudno tresel in zdelo se mi je, da ji je zdaj pa zdaj zdrknila solza pod oltarček. Tudi nas je nekaj dušilo in stiskalo; misel na očeta je bila grenka. Vse drugače bi bilo, če bi bil tudi on med nami. Pa sem pogledal Kraljico majnika in zazdelo se mi je, da se mi je nasmehnila kot nekdanji Bernardki in da je hotela dvigniti roko in nas blagosloviti.

»Sedaj pa kar!« je šepnila mati. Lučka je trepetala, zdaj pa zdaj prasnila in tiho, pobožno smo šli iz hiše. Potrkavalo je in po stezah, po kolovozih, po bližnjicah in po cesti so hiteli v cerkev moški in ženske, jih prehitevali otroci, ki pa niso kričali kot sicer.

»Bog daj, Franca!« je mater pozdravila mlinarica. Težko je dihala, pot jo je že upehala.

»Bog daj!« ji je odzdravila mati. Z mlinarico sta si bili dobri in mi smo jo še posebno radi imeli. Zmerom nam je postregla s hruševno moko in s kruhom, kakršnega v vsej vasi niso imeli.

»Kako je pa z Janezom? Ali ti kaj piše? Revica, vem, da te skrbi!« je skoro zaihtela in se spomnila moža, ki ga je že pred leti pokopala.

»Piše že, vendar zadnji čas po malem!« je zajecljala mati.

»Daleč je, daleč! Saj nisi ne žena ne vdova!« je namignila mlinarica in nas pogledala s svojimi dobrimi očmi.

»Janezek, jutri pa le pridi, nekaj imam zate!« mi je rekla mehko.

»Vidiš, kam gre pa Lačnica! Ubožica, zdaj je že leto dni vdova,« je šepnila materi.

»Saj res! Sredi majnika je bilo!« se je stresel materin glas.

»Da, sredi majnika ga je zasulo. Še zdaj vem, kako je jokala. V cerkev smo šli in kar stresalo jo je. ‚Le kaj ti je?‘ sem jo vprašala. ‚Veš, lučka pri majniku mi je ugasnila, kaj, če se Tonetu ni kaj zgodilo,‘ je gohtala in se ni dala potolažiti. Vse smo ji dopovedovale, naj ne verjame vražam, pa je bilo vse zastonj. ‚Meni vse tako pravi, da se je ponesrečil. To noč, ko mi je lučka ugasnila, se mi je čudno sanjalo. Toneta sem videla: ležal je v jami in počasi je dihal. Poleg njega je brlela lučka in tedaj... tedaj je nenadoma ugasnila in Tone je le še globoko dihnul, potem se pa ni več ganil.‘«

Mlinarica je govorila sunkoma, mislila je tudi na svojega moža, mati je pa zdaj pa zdaj globoko zasopla in otroci smo se zaskrbljeno spogledali. Očeta smo se spomnili in zaskrbelo nas je, če ni morda lučka ugasnila.

»Joj, sirota!« je zavzdihnila mati in ni mogla več spregovoriti.

V cerkvi je vse pelo, peli so venci iz bršljana in smrečja in pele so rože. Tiščali smo se k materi in molili, trepetali od neznane groze, se zdaj pa zdaj zagledali v lučke na Marijinem oltarju, če katera umira in če je katera morda že ugasnila. V molitev sta se vrivala skrb in strah, če morda doma ni ugasnila lučka — joj — in če je, potem je očeta tam pri knapih zasulo.

Tiste dni se nismo podili po travnikih, nismo dražili starih ženic in nismo nagajali psom. Iz šole in v šolo smo hodili prečudno mirno in učeno.

Mati je vsak hip pogledala v hišo, če lučka še gori in če je le za spoznanje pojemala, ji je prilila olja in premenila dušico. Tudi jaz sem zdaj pa zdaj skrivoma švignil v hišo in za nekaj ur udušil skrb, ki me je glo-dala. Oče še nič ni pisal in, če lučka ugasne, joj, potem ga nikoli več ne bom videl.

Ponoči sem se večkrat prebudil in pogledal v kot in zmerom se mi je Mati božja nasmehnila, kot bi hotela reči: »Nič se ne boj, lučka še zmerom gori in oče misli nate!«

Mati je nekajkrat tiho, komaj slišno pridrsala iz svoje kamre in ogle-dovala lučko, jo popravljala in ji dolivala, njej je skrb, da bi lučka ne ugasnila, kradla noči in ji pila kri.

Vsak večer smo romali k šmarnicam, vsak večer molili za očeta, da bi mu lučka ne ugasnila.

»Otroci so se ti pa kar spremenili!« nas je pohvalila Jergavka. Materi je dobro delo, ni ji pa razodela skrbi.

Vsak večer je mati popravila lučko in vsako dopoldne mukoma ča-kala Grimsa, ki naj bi ji prinesel pismo iz Loke, da je oče zdrav in da nas pozdravlja in da nam naroča, naj varujemo lučko.

»Joj, če bi ugasnila!« nas je glodalo v mladih dušah.

»Kraljica majnika mi je vendar obljubila, da ne bo!«

»Če ugasne? Če ugasne?« se je prelivalo in prerivalo v dušah vseh, kričalo izza voglov, mežikalo z vej.

Bilo je že sredi majnika in lučka je še zmerom gorela, oče pa še nič ni pisal. In smo še bolj molili in še bolj pazili na lučko.

»Če ugasne? Če ugasne?« nas je davila negotovost; upanje in lju-bezen, vkopani v veri do Matere božje v kotu, sta nas pa tolažila: »Ne bo ugasnila!«

»Franca, vendar se ti je oglasil,« se je nasmehnil pismonoša Grims in ji dal pismo, ki ga je mati nekam težko vzela v roko, ker se je bala, da ji morda razodene nesrečo.

»Zdrav sem ... živ ... dela čez glavo ...« je drhtelo iz matere; lučka v kotu je pa dvigala svoj plamenček prav pred obličje Matere božje.

»Pri nas pa lučka ne bo ugasnila!« sem hitel povedat mlinarici in še ona je bila srečna.